

Göteborg
Västra Frölunda 214
Toftåsen

Boplatssområde ystå

Inv.nr 49061

Fyndrapporter 1973

**Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport**

Nr 1972:23

Dnr 59/0923 21 JAN. 1975

VIA FRÖLUNDA 214

Riksantikvarieämbetet
Statens Historiska Museum
Box 5405
114 84 STOCKHOLM
Dnr 8500/73

Göteborgs arkeologiska museum
Skärgårdsgatan 4
414 58 GÖTEBORG

Riksantikvarieämbetet får meddela, att riksantik-
varien vid föredragning den 15 oktober 1974
har beslutat, att fynden från undersökning av fastigh.
23:S 16 Toftåsen, Västra Frölunda 214, V Frölunda sn, Vg,
utförd av Karin Rex

tillföres GAM

Fynden har ~~XXX~~ begärts av Eder. Fynden ej insända
av Eder

~~XX~~
~~XX~~

Stockholm den 15 oktober 1974

För riksantikvarieämbetet

Margareta Biörnstad
Margareta Biörnstad

Dnr 165/72/0923 26 MAJ 1972

F 2155/72

Göteborgs arkeologiska museum

befullmäktigas härmed att — efter skedd tillsägelse till jordens ägare eller innehavare — under loppet av år 1972 företaga undersökning av boplatksområdet Toftåsen 23:S16 enl. Göteborgs arkeologiska museums fornlämningsregister som berörs av arbeten med utbyggnad av Västerleden inom staden delen Järnbrott, V Frölunda socken, Västergötland.

med åliggande för fullmaktens innehavare

att före förrättningens påbörjande träffa överenskommelse, skriftlig eller i vittnens närvaro, med jordens ägare eller innehavare huruvida och till vilket belopp ersättning för skada i följd av förrättningen må utgå,

att omedelbart efter förrättningen

~~återställa fornlämningen i dess förutvarande~~
~~slick~~
borttaga fornlämningen,

att till riksantikvarieämbetet dels omedelbart insända skriftligt meddelande, när förrättningen är utförd, dels ock senast en månad efter förrättningens avslutande, om icke anorlunda överenskommes, inlämna såväl rapport över verkställd förrättning som fynd och övrigt material, samt

att i övrigt ställa sig till efterrättelse bestämmelserna i lagen den 12 juni 1942 om fornminnen; och rekommenderas fullmaktens innehavare härmed hos alla vederbörande till det bästa.

Denna fullmakt bör medhavas vid förrättningen för att vid behov företes för vederbörande.

OBS.! Fynd, som kräva skyndsamma konserveringsåtgärder, böra omedelbart insändas till ämbetet, väl emballerade samt försedda med fyndförteckning.

Stockholm den 23 maj 1972

Lars Thor

Lars Thor

Gustaf Trotzig

Fullmaktens innehavare bör, innan förrättningen påbörjas, om möjligt sätta sig i förbindelse med

Ämbetets ombud i orten är

Dnr. 23/74

VIA FRÖLUNDA 2/4

~~23.S 16~~ TOFTÅSEN GÖTEBORG
BOPLATSOMRÅDE YNGRE STENÅLDER

23:S 16 TOFTÅSEN GÖTEBORG BOPLATSOMRÅDE YNGRE STENÅLDER

Boplatsområde med spår från mesolitisk och neolitisk tid. Ett mindre område har givit fynd av helt neolitisk karaktär, huvudsakligen gropkeramisk.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Läge: Stadsägor nr 19528-19535, 19542, 19545, Göteborgs stad.

Grävningsorsak: Planerad exploatering.

Grävningstid: 15 maj-1 juni 1972.

Antal timmar i fält: 191 arkeologtimmar och 258 grov-arbetstimmar.

Undersökt yta: 16 640 kvm provyta och 79 kvm grävd yta.

Platsledare: Karin Rex.

TOPOGRAFI OCH OMRÅDESBESKRIVNING

Undersökningsområdet var beläget på östra sidan av den nord-sydgående bergåsen, Toftåsen, i Västra Frölunda. Öster om åsen vidtar ett låglänt slättområde, som från Askimsviken i söder går in mot Frölunda och Högsboområdena i norr (fig 1).

Ursprungligen hade undersökningsområdet bestått av kala bergspartier mellan mindre jordfyllda svackor och delvis jordtäckta sluttningar (fig 8). Senare har dock stora delar av området förändrats bl a genom jordpåfyllnad för väg- och trädgårdsarbete (fig 9).

Undersökningsområdet har, efter tomtgränserna, indelats i mindre områden benämnda A-E, G-K (fig 2). Av dessa var område A-E, H och I mer eller mindre förändrade bl a genom jordpåfyllnad.

Område G var däremot till största delen oförändrat. Det låg i en smal gip mellan små bergspartier och hade en gång varit en åker. Här fanns spår från mesolitisk och neolitisk tid. Området låg på en höjd av 17-20 m över havet, inom den del av åsen, som vid ett vattenstånd på 25 m över nuvarande nivå, bildade ett sund mellan två mindre bergspartier (fig 1). Vid undersökningstillfället var området delvis igenvuxet av träd- och buskvegetation.

Område K, beläget på en höjd av 16-17 m över nuvarande vattennivå, låg även inom det område, som vid 25 m-nivån utgjorde ett sund. Det var likaledes oförändrat. Inom detta område, på den östra sluttningen av Toftåsen, hade en neolitisk bosättning ägt rum. Vid undersökningstillfället var området beväxt med gräs och björksly.

TIDIGARE FYND

Från området fanns tidigare följande fynd kända, vilka är registrerade vid GAM:

Inventarie nr: 12385-12396

1 handtagskärna

4 kärnor

1 tillslaget flintstycke

1 tjocknackig slipad yxa

3 avslag med retusch

1 spån med retusch

1 avslag.

ARBETSBESKRIVNING

Provgropar utlades över området med varierande mellanrum beroende på terrängförhållanden och arkeologisk bedömning. Sammanlagt grävdes 82 st provgropar. För att kontrollera lagerföljder grävdes dessutom 6 st schakt till en sammanlagd längd av 25 m. Inom område K upptogs dessutom en yta om 4 kvm för att kontrollera eventuell förekomst av konstruktioner (Y 1). Sådana fanns ej.

Vidareundersökning skedde inom område G och K genom meterrutor lagda inom de fyndrikaste delarna av respektive område. Avsikten med rutorna var att insamla ett större fyndmaterial och samtidigt söka urskilja eventuell fyndstratifiering i de olika jordlagren.

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

O m r å d e A-E, I och H (fig 2)

Av område A-E, I och H var samtliga utom område D i det närmaste helt omrörda. Område D, som var en obebyggd tomt bestod av ljungvegetation i mindre jordfyllda skrevor mellan kala bergspartier. Detta område gav en ungefärlig bild av hur hela området sett ut innan det genom bebyggelsen förändrats. Inom de övriga områdena hade jordmassor förts på för att möjliggöra trädgårdsanläggande. Detta gjorde, att det var svårt att avgöra till hur stor del områdena förändrats. Endast inom område B och H fanns fynd i några av groparna. De bestod av enstaka flintor, vilka kan ha hamnat på platsen sekundärt i samband med jordpåfyllnaden. Inom de övriga områdena var groparna helt fyndtomma, och inom område D fanns ej förutsättning för grävning.

FYNDTABELL

49061:

Fynd nr	Omr	Grävn enhet	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap		
			st	gr	st	gr	art	st	gr
1	B	Pg 14	1	13					
2	B	Pg 15			1	47			
3	B	Pg 17	1	5					
4	B	Pg 19	1	11					
5	B	Pg 20	9	111	12	197	kärna konisk avsl m ret	1 1	19 9
35	H	Pg 64			4	35			
Summa			12	140	17	279		2	

SAMMANFATTNINGSTABELL

F l i n t a

Knackstenar -

Kärnor

Kärna, konisk 1

Kärnredskap,

tillhuggna -

Kärnredskap,

flathuggna -

Kärnredskap,

slipade -

Obearbetade avslag 12

Avslagsredskap,

tillhuggna

Avslag m ret 1

Avslagsredskap,

flathuggna -

Avslagsredskap,

slipade -

Övrig flinta 17

B e r g a r t -

K v a r t s -

Ö v r i g t -

O m r å d e G

P r o v g r o p a r (fig 2)

Område G bestod av dels ett mindre skogsparti, dels en gammal nu igenväxt åker, dels en sommarstugeträdgård. Trädgården var, enligt ägaren, ej omrörd i lagerföljden i området väster om garaget.

I skogspartiet var groparna fyndtomma och mycket grunda och bestod endast av ett förnalager ovan berggrunden. Den igenväxta åkern samt trädgården var omgiven av berg, som gick i dagen på flera ställen i väster, söder och öster. Groparna i trädgården blev relativt djupa, närmare en meter, vilket berodde på att berggrunden i denna del formar en sänka. Lagerföljden bestod i allmänhet av ploglager ca 20 cm tjockt och därunder sand av varierande kornstorlek. Samtliga gropar inom åkerområdet och trädgården var fyndförande, och fynden bestod huvudsakligen av obearbetade avslag och övrig flinta av en mager flintkvalitet.

FYNDTABELL

(se omstående sida)

FYNDTABELL

49061:

Fynd nr	Grävn enhet	Ker oorn	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt				
			gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr	
10-11	7	Pg 26	<1	4	45	5	50	Kärna fragm	1	14	Kvarts	2	216	
12-13	8	Pg 27		8	31	2	7							
14-16	9	Pg 28		2	24	3	7							
17-18	10	Pg 29		1	74	1	5							
19-20	11	Pg 30		20	108	12	101							
21	12	Pg 33		1	56									
22-25	13	Pg 35		26	284	16	117							
26	14	Pg 36		2	35									
27-28	15	Pg 37		4	16	1	10							
29-31	16	Pg 38		1	5			Kärnfragm?	1	4				
32-33	45	Pg 78	7	23	5	44	Avsl m ret	1	4					
34-35	46	Pg 79	3	13	1	2								
Summa			<1	79	714	46	343		3			2		

Schakt B med meter ruta (fig 2)

Då groparna i trädgården blev för området relativt djupa, omkring 80 cm, utan att berggrunden anades, upptogs schakt B för att kontrollera den geologiska lagerföljden. Schaktet hade följande lagerföljd:

Lager 1 ploglager, sandig mo

Lager 2 något grusig sand

Lager 3 grå finsand med kollinser

Lager 4 grusig sand

Lager 5 finsand - mjäla

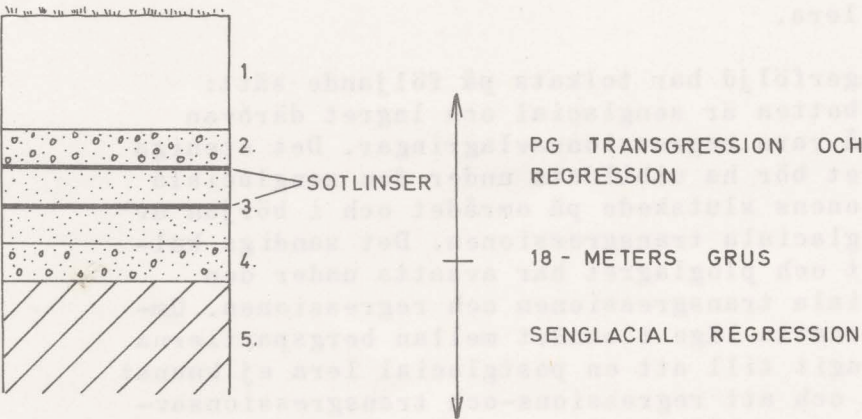
Lagerföljden har tolkats på följande sätt:

Schaktet ligger i det ovan omtalade område, som bildade en sänka i berggrunden och som, i det närmaste runt om, var omgivet av bergknallar. I denna sänka har funnits förutsättningar för lugna regressions- och transgressionsavlagringar, varför man ej bör räkna med alltför omrörda lager. Den genomströmning av vatten, som kunnat ske mellan de båda högre bergspartierna på Toftåsen vid 25-meters vattenstånd, har bidragit till att, i detta pass, regressions- och transgressionsavlagringar kunnat omröras och/eller delvis bortspolas. Denna genomströmning har dock ej berört området vid schakt B på grund av sänkan och de omgivande bergknallarna.

Lagerföljden visar således en regressionsprofil ned till den aktuella nivån på området, omkring 18 m, och därefter en postglacial transgressionsprofil. Det kraftiga ploglagret kan ha sin förklaring i en viss jordflytning i samband med odling på området. Det grå finsandslagret (lager 3) med inlagrade linser av sot och kol bör vara en postglacial transgressionssand i vilket kunnat inlagras flintartefakter och eventuella

kulturlagerrester från en i terrängen högre liggande bosättning.

PRINCIPSKISS SKALA 1:20



För att kontrollera flintans fördelning i de olika lagren upptogs en meterruta, där fynden insamlades skiktvis. Det visade sig därvid att de flesta fynden låg i underdelen av lager 1 samt i lager 2.

FYNDTABELL

49061:

Fynd nr	Grävn enhet	Lager	Ker oorn	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
				st	gr	st	gr	art	st	gr		st	gr
36-40 47	Sch B			59	537	26	310	Kärna	2	51			
								Kniv	1	51			
								Avsl av slip redskap	1	7			
41-42 66	M-ruta	1		7	23	2	36						
43-45 67	M-ruta	1		13	104	3	4	Tvärpil	1	1			
46-48 68	M-ruta	1		19	149	13	267	Knuta	1	62			
49-52 70	M-ruta	2	5	57	373	35	202	Stickel?	1	5			
53-54 72	M-ruta	3				6	40				Kol		10
55-58 73	M-ruta	3		4	5	12	170	Avsl m ret	1	3	Kol		14
59-60 74	M-ruta	4		10	53	18	254						
Summa			5	169	1244	115	1283		8				

Schakt A och F med ytområden (fig 2,3)

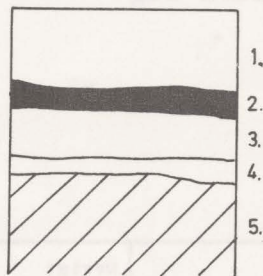
Schakt A, som låg i det område, som kan ha varit utsatt för den ovan omtalade vattengenomströmningen vid 25 meters vattenstånd hade en något annorlunda lagerföljd än schakt B. Lagerföljden i schaktet var följande:

- Lager 1 ploglager, svagt sandig mo
 Lager 2 kulturlager, svagt sotig sandig mo
 Lager 3 stenigt grus
 Lager 4 grusig lerig sand
 Lager 5 lera.

Denna lagerföljd har tolkats på följande sätt:
 Leran i botten är senglacial och lagret därovan skulle då vara regressionsavlagringar. Det steniga gruslagret bör ha utbildats under den senglaciala regressionens slutskede på området och i början av den postglaciala transgressionen. Det sandiga kulturlagret och ploglagret har avsatts under den postglaciala transgressionen och regressionen. Områdets utsatta läge i sundet mellan bergspartierna har bidragit till att en postglacial lera ej kunnat avsättas och att regressions- och transgressionsavlagringarna ej blivit så kraftiga, då de delvis kan ha spolats bort.

PRINCIPSKISS

SKALA 1:20



POSTGLACIALA TRANSGRESSIONS- OCH
 REGRESSIONSLAGER

SENGLACIALA REGRESSIONSLAGER

Då schakt A gav ett relativt stort fyndmaterial, upptogs yta 2 och 3 för att kontrollera fyndens läge i de olika jordlagren. De flesta fynden fanns i kulturlagret.

Schakt F upptogs för att kontrollera kulturlagrets utsträckning och för att insamla mer fynd från området. Lagerföljden i schaktet överensstämde helt med den från schakt A. Kulturlagret fanns dock ej förutom mellan 1-3 m där det var ca 20 cm tjockt. Här upptogs yta 4. För övrigt uppvisade schakt F en naturlig markprofil och flinta förekom utmed schaktets hela längd.

I yta 4 fanns under ploglagret en något oregelbunden sotfärgning, ca 1,5 m i diameter (K1). Inom denna fanns två mindre partier med kraftigare sotfärgning, men några kolbitar kunde ej iakttagas. Inom sotfärgningen fanns en hel del skörbränd sten. Sotfärgningen låg inom lager 3 och 4 och har tolkats som en bosättningsrest, möjligen hård. För att kontrollera sotfärgningens utsträckning upptogs ytorna 4a och 4b.

FYNDTABELL

(se omstående sida)

FYNDTABELL

49061:

	Fynd nr	Grävn enhet	Lager	Ker. oorn	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
					gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st
61-66	17	Sch A			273	1421	126	1532	Spånkniv	1	3			
									Avsl m ret	1	10			
									Kantstickel	1	2			
									Kärna	1	52			
67-69	79	Sch F			28	200	X 4	67	Knuta	1	53			
107		0-2 m	1						bow?	1	16			
70-72	80	Sch F			36	315	18	208	Knuta	1	151			
		2-4 m	1											
73-77	81	Sch F			36	229	22	539	Avsl m ret	2	12	Fossil	1	13
		4-6 m	1						Knuta	1	31			
78-82	82	Sch F			78	648	36	340	Kärnyxa	1	85			
		0-2 m	2-3						Avsl m ret					
									spets	1	5	Knacksten	1	464
83-85	83	Sch F			34	144	16	474	Flintst m					
		2-4 m	2-3						bearb	1	40			
86-87	84	Sch F			38	398	12	462						
		4-6 m	2-3											
88-92	85	Sch F			103	442	49	873	Skivskrapa	1	7			
		0-2 m	3-4						Knuta	1	34			
									Avsl m ret	1	19			
93-95	86	Sch F			13	132	6	106	Kärna	1	62			
		2-4 m	3											
96-98	87	Sch F			64	1057	18	350	Avsl m ret	1	37			
		4-6 m	3											
99-101	88	Sch F			35	202	24	1013	Stickel	2	1			
		0-2 m	4											
102-104	89	Sch F			12	140	4	191	Kärnfragm	1	28			
		2-4 m	4											
105-106	202	Sch F			6	104			Knuta	1	37			
107-110	58	Yta 2	1		17	137	7	224	Avsl m ret	1	16			
111-117	61	Yta 2	2		123	737	63	1844	Avsl m ret	1	64			
									Ryggsån	1	5			
									Kärnfragm	1	13			
									Knuta	3	276	Bergart	1	48
118-119	62	Yta 2	3	Fyndet förkommet										
120-121	75	Yta 2	4		62	380	29	728						
122-124	63	Yta 3	allm		10	80	7	87						
125-127	76	Yta 3	1		34	300	8	138	Avsl m ret	1	25			
128-130	77	Yta 3	2		51	486	20	988	Kärnfragm?	1	19			
131-138	78	Yta 3	3-4		29	334	10	349	Knuta	1	67			
	90	Yta 4	1	15	144	1085	41	1135	Pilspets	1	2			
									Tvärpil	1	1	Kvarts	1	2
									Knuta	1	70	Knacksten	1	920
139-145	91	Yta 4	K 1		232	1815	99	2404	Tvärpil	1	1			
									Skivskrapa	2	9			
									Kniv	2	31			
									Avsl m ret	4	13			
									Knutor	4	238			
146-147	101	Yta 4a			30	130	12	207						
148-150	102	Yta 4b			19	110	8	120	Avsl m ret	1	16			
151-160	6	Omr G	allm		81	887	17	498	Skivyxa	1	43			
									Kniv fragm	1	5			
									Kniv	1	9			
									Ryggsån	1	13			
									Skivskrapa	1	47			
									Kärnfragm	2	63			
									Flintst m ret	1	20			
									Knuta	1	30			
Summa				15	1588	11913	654	14893		57			5	

X OBS!
:107

6 77

SAMMANFATTNINGSTABELL

F l i n t a

Knackstenar

Kärnor

Kärna	4 st
Kärna, fragment	1
Kärna, fragment?	1
Knuta	16
Kärnfragment	4
Kärnfragment?	1
Kärnredskap, tillhuggna	
Kärnyxa	1
Flintst m bearb	1
Flintst m ret	1
Kärnredskap, flathuggna	-
Kärnredskap, slipade	-
Obearbetade avslag	1836
Avslagsredskap, tillhuggna	
Avsl m ret	15
Avsl m ret spets	1
Stickel	2
Stickel?	1
Kantstickel	1
Kniv	4
Knivfragment	1
Spåkniv	1
Skivskrapa	4
Skivvyxa	1
Ryggsån	2
Pilspets	1
Tvärpil	3
Avslagsredskap, flathuggna	-
Avslagsredskap, slipade	
Avsl av slip redskap	1
Övrig flinta	818
B e r g a r t	1
Knacksten	2
K v a r t s	3
Ö v r i g t	
Keramik, oornerad	15 gr
Kol	24 gr
Fossil	1 st

TOLKNING AV OMRÅDE G

Inom område G har påträffats fynd av både mesolitisk och neolitisk karaktär t ex tvärpil, skivvyxa, stickel och en konisk kärna samt avslag av slipat redskap och keramik. Detta ger en antydning om att på platsen funnits både äldre och yngre bosättning. De geologiska lagren och fyndens fördelning i dessa visar, att de mesolitiska fynden till största delen ligger inlagrade i post-glaciala transgressions- och regressionslager. De neolitiska fynden ligger huvudsakligen i de övre jordlagren. Framför allt inom området för schakt A och F är de geologiska lagren dock så tunna, att en blandning av äldre och yngre fynd kan förekomma. Detta är framför allt möjligt i ploglagret och kulturlagret, vilka kan ha rörts om vid odlingen på platsen.

O m r å d e K (fig 2,5,6,7)

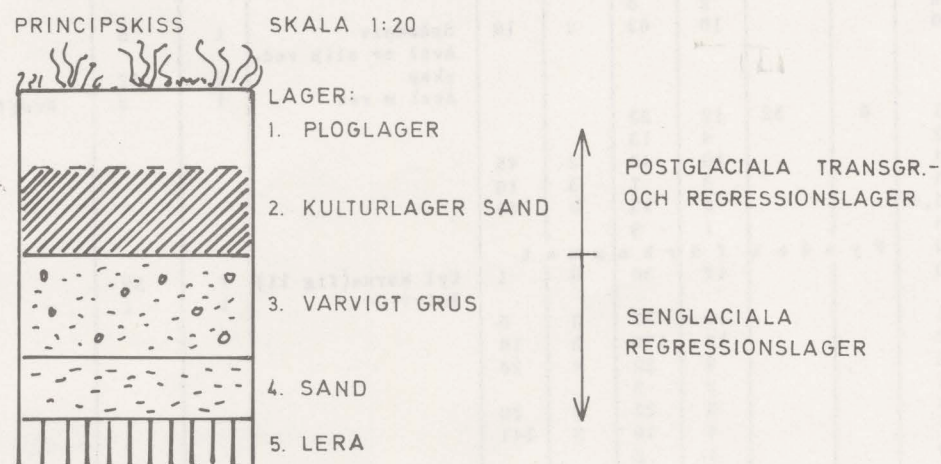
Område K låg på en mindre aysats omkring 15-17 m över havet på den östra sluttningen av Toftåsen. Vid undersökningstillfället bestod området av en med björksly bevuxen gammal åker. Ingen jordpåfyllnad eller dylikt kunde konstateras.

Inom området grävdes 38 provgropar. I den östligaste delen av området, på den brantare sluttningen, var samtliga provgropar fyndtomma. I övriga delar var flertalet gropar fyndförande. Groparna uppvisade i allmänhet följande lagerföljd:

Ploglager av sandig mo, därunder sand, därunder grus åtföljt av ytterligare ett sandlager och underst lera. De olika lagrens tjocklek varierade beroende på terrängförhållanden. Texten var de västligaste groparnas lager ganska tunna och sammanpressade, medan groparna i områdets mitt hade de kraftigare jordlagren, och i det östligaste området var de åter tunnare. Detta kan ha sin förklaring i att berggrunden under jorden går högre upp i områdets västra del medan den blir djupare i områdets mitt. Att jordlagren i den östliga delen var tunna kan förklaras med att detta område sluttar mycket kraftigt ned mot dalen och således bör ha varit utsatt för jordflytning.

I 14 gropar inom ett mindre område (fig 4) fanns ett kulturlager under ploglagret. Det tunnade ut mot väster, norr och öster medan det var kraftigast i söder, där det var avskuret av vägen. Troligt är alltså att nu endast boplatsens norra del återstod.

Fynden låg främst i ploglagret och i kulturlagret. I grus- och sandlagren därunder fanns endast i undantagsfall enstaka flintfynd (se fyndtabell). Lagerföljden i schakt A, vilket är representativt för boplatsområdets centrala del, har tolkats på följande sätt.



Leran underst är senglacial. Ovan denna finns sand och grus avsatta under den första regressionen. Gruset i lager 3 har avsatts under den första regressionens slutstadier och under början av den postglaciala transgressionen, då vattnet under en tid hade sin vändpunkt

strax nedanför boplatssområdet (schakt är beläget ca 16 m över havet). Övan detta har sedan avsatts postglaciala transgressions- och regressionslager.

Bosättningen kan ha ägt rum någon gång efter år 2 500 f Kr efter det att den postglaciala regressionen lämnat området fritt från vatten¹⁵⁾. Möjligheten fanns att i de postglaciala transgressionslagren kunnat inlagras fynd från en mesolitisk bosättning före transgressionen. Dessa fynd borde då ha varit lätt svallade. Svallade fynd eller redskapstyper, som klart pekar på mesolitisk tid saknas dock nästan helt inom området. Dessutom låg huvuddelen av fynden i ploglagret och i överdelen av kulturlagret, vilket gör, att man har skäl att anta, att fynden härrör från en relativt begränsad tidsperiod under neolitisk tid. Fynd av klart senare karaktär saknas likaså.

Fynden har insamlats lagervis dels från ploglagret dels från kulturlagret och dels från lagren därunder. I de rutor, där kulturlagret varit kraftigt (mer än 10 cm tjockt) har fynden samlats separat från överdelen och underdelen av kulturlagret. Angående fyndens fördelning i olika lager se tabeller sid 365-366.

Huvuddelen av keramikfynden fördelar sig i området runt provgrop 41. Inom samma område ligger med något undantag den ornerade keramiken (fig 6). Mest keramik fanns i rutorna 20, 21, 23, 24, 26, 32 och 34. Inom samma område, som keramiken, låg även merparten av pilspetsarna och skraporna medan kärnorna var mer spridda (fig 5, 7).

FYNDTABELL Provgropar

49061:

Fynd nr	Område	Grävn. enhet	Ker. orn.	Ker. oorn.	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
					st	gr	st	gr	art	st	gr		st	gr
161	18	K	Pg 39		2	5								
162-167	19	K	Pg 40		10	63	2	18	Spånkniv	1	6			
									Avsl av slip redskap	2	12			
									Avsl m ret	1	2	Kvarts	1	10
168-170	20	K	Pg 41	6	12	23								
171	21	K	Pg 42		4	13								
172-173	22	K	Pg 44		10	43	2	45						
174-175	23	K	Pg 45		3	7	3	10						
176-177	24	K	Pg 46, 47		6	13	3	45						
178	25	K	Pg 48		1	8								
	28	K	Pg 49	F y n d e t	f ö r k o m m e t									
179-182	29	K	Pg 50		12	36	3	1	Cyl kärna(fig 11)	1	39			
									Kniv?	1	1			
183-184	30	K	Pg 51		12	27	3	5						
185-186	31	K	Pg 52		19	179	5	16						
187-188	32	K	Pg 53		9	22	4	26						
189	33	K	Pg 54		2	3								
190-191	34	K	Pg 56		3	23	2	20						
192-193	36	K	Pg 57		4	49	3	141						
194	37	K	Pg 59		1	2								
195-196	39	K	Pg 63		6	71	1	31						
	40	Vakant												
197	41	K	Pg 72		15	63								
198	42	K	Pg 74		2	33								
199	43	K	Pg 75		3	10								
200-202	44	K	Pg 76		11	32	5	22	Tångepilspets	1	4			
Summa				6	32	147	725	36	380		7		1	

Schakt

Fynd nr	Område	Grävn. enhet	Ker. orn.	Ker. oorn.	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
			gr	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr		st	gr
203-205 206-209	38	K	Sch C		2	46	205	16	160					
	56	K	Sch D			26	184	12	129	Knuta	1	33		
			plogl							Flinta m bearb	1	65		
210-215	57	K	Sch D											
			kulturlager		8	23	155	5	630	Avsl av slip redskap	1	4	Knacksten Lårbensf slipst fragm(fig 20)	1 780
216-219	92	K	Sch D											
			plog+ ö kulturl											
			3-5 m			16	102	9	587	Pilsp förarb	1	2	Flat sten	1 306
220-224	93	K	Sch D											
			plogl+ kultl			29	211	8	54	Tångpilspets Bearb spets	1 1	2 2	Knacksten bergart	1 759
			5-7 m											
225-226	94	K	Sch D											
			plogl+ kultl											
			7-9 m			8	115	4	40					
227-229	95	K	Sch D											
			plogl+ kultl											
			9-11 m			7	27	3	61	Spånskrapa	1	11		
230-232	96	K	Sch D											
			plogl+ kultl											
			11-13 m			8	47	3	219	Avsl m ret	1	8		
233-234	97	K	Sch D											
			u kultl											
			11-13 m			6	42	1	2					
235-236	98	K	Sch D											
			u kultl											
			3-5 m			4	49	5	100					
237-239	99	K	Sch D											
			u kultl											
			5-7 m	5		7	41	1	66					
240	100	K	Sch D											
			u kultl											
			7-9 m			1	1							
241-242	103	K	Sch D											
			gul sand											
			9-11 m			1	29	1	15					
243-245	108	K	Sch D											
			allm			17	101	6	56	Mikrospånkärna	1	6		
246-247	55	K	Sch E			13	37	1	1					
Summa				5	10	212	1346	75	2120		9		4	

Ytområde

Fynd nr	Omr	Grävn. enhet	Ker orn	Ker oorn	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
			gr	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr		st	gr
248-251	50	K	Y 1			97	390	40	270	Avsl av slip redsk	1	2	Kvarts	3
			plogl							Knuta	1	40		
252-254	52	K	Y 1											
			gräns mellan plogl-kultl		11	9	18	5	5	Kärnfragm	1	111	Bränd lera Kvarts	1 3 1
258-261	53	K	Y 1											
			kultl			40	238	19	488	Skivskrapa	1	56	Bränd lera	5
262	54	K	Y 1											
			sanden					1	64					
Summa					11	146	646	65	827		4		4	

Fynd nr	Omr	Grävn enhet	Ker orn	Ker oorn	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
			gr	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
263 - 265	104	K	M1 plogl		8	68	7	149	Avsl m ret	1	66			
266 - 269	105	K	M1 kultl		11	72	6	55	Ryggsån	1	2	Kvarts	2	7
270 - 273	106	K	M2 plogl		3	21	10	56	Knuta	1	30			
274 - 277	107	K	M2 kultl 1		19	187	7	38				Br lera Knacksten bergart	1	244
278 - 279	121	K	M2 kultl 2		9	44	3	145						
280	109	K	M3 plogl		28	99								
281 - 283	110	K	M3 kultl 1		33	64	19	57	Avsl m ret	1	7			
284 - 285	120	K	M3 kultl 2		29	91	13	200						
286 - 288	111	K	M4 plogl		12	53	1	2	Avsl m ret	1	9			
289 - 291	124	K	M4 kultl 1		31	82	10	126				Kvarts	1	10
292 - 293	129	K	M4 kultl 2		31	171	10	112						
294 - 295	112	K	M5 plogl		16	87	8	34						
296 - 298	113	K	M5 kultl 1		10	61	12	172	Pilspets fragm(fig 16)	1	2			
299 - 300	116	K	M5 kultl 2		34	140	18	129						
301 - 302	114	K	M6 plogl		14	48	6	67						
303	131	K	M6 kultl 1		18	143								
304 - 308	139	K	M6 kultl 2	4	33	141	8	28	Mikrolit Tångepilspets	2	1			
309 - 310	115	K	M7 plogl		17	122	3	43		1	2			
311 - 313	137	K	M7 kultl 1	2	39	196	3	38						
314 - 315	138	K	M7 kultl 2		8	60	9	42						
316 - 318	117	K	M8 plogl		27	137	9	100	Stickel	1	1			
319 - 322	125	K	M8 kultl 1		44	282	14	230	Kärna Avsl m ret	1	30			
323 - 325	149	K	M8 kultl 2	5	12	58	7	28		1	5			
326 - 329	118	K	M9 plogl		19	69	17	135				Slipsten Kvarts	2	429
330	126	K	M9 kultl 1		12	131				1			1	
331	132	K	M8,9,5 kultl											
332 - 334	119	K	M10 plogl		23	205	11	16	Avsl m ret	1	4			
335 - 336	151	K	M10 kultl 1		29	281	10	400						
337 - 342	154	K	M10 kultl 2	12	39	449	8	36	Tvärpil Kärna cyl fragment Avsl m ret	1	1			
343 - 345	201	K	M10 u kultl		8	139	5	104				Kvarts	1	4
346 - 347	122	K	M11 plogl		17	114	5	129						
348 - 351	130	K	M11 allm	19	25	111	9	150	Avsl m ret	1	40			
352 - 353	123	K	M12 plogl		30	134	9	118						
354 - 359	146	K	M12 kultl	18	77	626	10	72	Kärna cyl Kärna Tångepilspets Avsl m ret	1	47			
360 - 362	133	K	M13		26	182	6	100		1	41			
363 - 366	145	K	M13 kultl	10	17	188	4	56	Tångepilspets (fig 15)	2	2			
367 - 368	148	K	M13 u kultl		6	30	9	141		1	2			
369 - 371	134	K	M14 plogl		40	277	8	103	Kniv	1	9			
372 - 375	144	K	M14 kultl	32	30	97	7	12	Kniv	1	10			
376 - 380	162	K	M14 allm	4	5	19	5	51	Spånskrapa	1	5			
381 - 383	127	K	M15 plogl		9	31	10	100	Kärna	1	23			

	Fynd nr	Omr	Grävn enhet	Ker	Ker	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
				orn	oorn	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
384-386	140	K	M15 kultl allm			25	57	12	162	Tvärpil ofullständig	1	2			
387-389	150	K	M15 kultl 1			32	197	2	17	Kärna cyl fragm	1	15			
390-394	155	K	M15 kultl 2		11	36	90	27	342	Spånskrapa (fig 18)	1	8	Kvarts	2	4
395-398	128	K	M16 plogl			21	44	8	111	Kärna Kärnfragment	1	27			
399-404	141	K	M16 kultl 1		5	84	415	22	160	Ryggsån Kärna Spånpilspets	1	6			
405-407	159	K	M16 kultl 2		13	20	107	5	38		3	95			
408-409	160	K	M16 u kultl			10	100	3	123		1	2			
410-411	135	K	M17 plogl			42	374	13	125						
412-414	142	K	M17 kultl			35	142	5	8	Spånpilsp fragm	1	1			
415-417	143	K	M17 u kultl	10		7	128	1	178						
418-419	161	K	M17 allm	9		5	17								
420-423	156	K	M18 plogl			18	66	15	112	Kärnfragm ent Avsl m ret	1	10			
424-426	157	K	M18 kultl 1			34	242	15	128	Kärnfragment	1	6			
427-433	158	K	M18 kultl 2	21	6	51	415	15	100	Kärna cyl Kärna	1	21	Kvarts	2	30
434-438	163	K	M19 plogl			46	181	13	149	Kärnfragment Kärna cyl Avsl m ret	1	9			
439-443	164	K	M19 kultl 1	15	31	85	266	20	104	Spånpilspets fragment	1	2			
444-445	169	K	M19 kultl 2 u kultl		7	7	14								
446-452	165	K	M20 plogl	7	25	58	270	17	112	Kärna cyl fragm	2	30	Kvarts Bergart	2	22
453-459	166	K	M20 kultl	29 (fig 25)	100	65	174	11	48	Avsl m ret	1	4	Kvarts Bergart	3	12
460-464	170	K	M21 plogl		1	17	51	7	18				Knacksten Bergart	2	960
465-472	172	K	M21+u kultl	25	94	74	211	6	16	Kärna cyl Avsl av slip redskap Tångpilspets Tångpilspets fragm (fig 17)	1	17		1	107
473	173	K	M21 u kultl							Kärna konisk	1	63			
474-476	174	K	M22 plogl		3	32	182	8	102						
477-481	179	K	M22 kultl		19	60	362	8	64	Kärnfragment Avsl m ret	2	12			
482-486	175	K	M23 plogl		11	54	222	10	28	Spånskrapa	1	18	Knacksten	1	262
487-490	176	K	M23 kultl	22	129	63	231	9	244						
491-493	177	K	M24 plogl		8	20	85	6	70						
494-501	180	K	M24 kultl	12	64	55	147	9	90	Spånskrapa Kärna cyl Tångpilspets	1	6			
502-503	178	K	M25 plogl			18	116	2	16		1	28	Harts	1	1
504-507	183	K	M25 kultl	25	37	66	251	11	18						
508-511	167	K	M26 plogl			24	109	8	30	Knuta	1	47	Br lera		1
512-516	168	K	M26 kultl		119	100	365	18	83	Kärna Avsl m ret	1	19			
517-520	181	K	M27 plogl		5	32	150	8	56	Kärnfragment	1	28			

forts

	Fynd nr	Omr	Grävn enhet	Ker orn	Ker oorn	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt		
				gr	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
521-524	182	K	M27 kultl	6	34	59	180	5	12						
525-527	184	K	M28 plogl		4	12	48	7	36						
528-536	185	K	M28 kultl	24	32	110	317	31	209	Spånskrapa fragment	1	10			
										Ryggsån	1	3			
										Spån ur ret	1	1			
										Kärnfragment	1	34	Kvarts	1	2
537-539	186	K	M28 kultl/ grus		2	7	138	1	83						
540-541	187	K	M29 plogl			20	54	12	45						
542-548	188	K	M29 kultl	9 (fig 22)	10	50	181	17	35	Knuta	1	20	Br lera Kvarts	1	8 4
549-551	195	K	M30 plogl			12	28	2	61				Kvarts	1	5
552-556	196	K	M30 kultl		43	85	300	34	100	Avsl av slip redskap	1	2	Kvarts	2	25
557-559	189	K	M31 plogl		3	48	122	10	103						
560-567	190	K	M31 kultl	32 (fig 21)	30	79	233	12	15	Kärnfragment Tångpilspets (fig 14) Tångpilspets fragment	1 1 1	6 2 2	Bergart	2	267
568-569	191	K	M32 plogl			12	33	12	81						
570-573	192	K	M32 kultl		97	71	213	17	104				Kvarts	1	1
574-575	197	K	M33 plogl			13	40	5	21						
576-579	198	K	M33 kultl		31	53	144	21	97	Kärna	1	47			
580-584	193	K	M34 plogl		5	58	216	16	39				Br lera Kvarts	1	9 7
585-593	194	K	M34 kultl	43 25 (fig 23, 24)	58	169	628	62	521	Tångpilspets Spånskrapa Kärnfragment Avsl m ret	2 1 1 1	3 8 19 1	Bergart	2	313
594-596	199	K	M35 plogl			28	240	16	78	Skrapa m tånge	1	6			
597-601	200	K	M35 kultl		27	76	500	32	734	Avsl av slip redskap	1	1			
										Tångpilspets	1	2			
										Kärna	2	326			
										Avsl m ret	3	60			
										Spånskr fragm (fig 19)	1	7			
										Tångpilspets	4	10			
										Knuta	2	76			
										Kärna cyl (fig 12,13)	2	41			
										Skivskrapa	1	7	Br lera		9
										Kärna l-pol	1	58	Bergart	3	588
										Kärna avslag	1	7	Harts		4
Summa				286	1258	3584	17468	1107	11165		35			14	

SAMMANFATTNINGSTABELL

F l i n t a

Knackstenar

-

Kärnor

Kärna 12 st

Kärna, konisk 1

Kärna, enpol 1

Kärnfragment 11

Kärna cyl 7

Kärna cyl fragm 4

Knuta 7

Mikrospånkärna 1

Kärnavslag 1

Kärnredskap, tillhuggna

Flintst m bearb 1

Kärnredskap, flathuggna

-

Kärnredskap, slipade

-

Obearbetade avslag

4039

Avslagsredskap, tillhuggna

Skivskrapa 2

Spånskrapa 6

Spånskrapa, fragm 2

Skrapa m tånge 1

Spåkniv 1

Kniv 3

Pilspets, förarb 1

Pilspets, fragm 1

Tångepilspets 9

Tångepilspets, fragm 9

Bearb spets 1

Tvärpil 1

Tvärpil ofullst 1

Spånpilspets 1

Spånpilspets, fragm 2

Spån m ret 1

Avsl m ret 19

Avsl m bearb 1

Ryggsån 3

Mikrolit 2

Stickel 1

Avslagsredskap, flathuggna

-

Avslagsredskap, slipade

Avsl av slip redskap 7

Övrig flinta

1183

B e r g a r t

Knacksten 6

Flat sten 1

Lårbensformad

slipsten fragm 1

Slipsten 2

Bergart 10

K v a r t s

26

Ö v r i g t

Keramik, ornerad 287 gr

Keramik, oornerad 1310

Harts 2

Br lera 50

FYNDBESKRIVNING

Flintavslagen består huvudsakligen av o r e g e l-
b u n d n a a v s l a g, men s p å n förekommer i
viss utsträckning. K ä r n o r n a är dels runda
eller oregeibundna, dels cylindriska. De c y l i n d-
r i s k a k ä r n o r n a är 13 st varav 7 st har
2 plattformar (fynd 29,136,146,158,163,172,180, fig
11). De varierar i längd mellan 3,0-8,4 cm med ett
medeltal på 5,7 cm, och i bredd mellan 1,5-2,6 cm med
ett medeltal på 2,0 cm. Den minsta av dessa är tro-
ligen en m i k r o s p å n k ä r n a (fig 12).

6 st cylindriska kärnor har 1 plattform (fynd 154,
2 st, 136,150,165, 3 st, fig 13). Dessa kärnor varav
minst 3 är klara fragment, är mycket kraftigt utnytt-
jade. De varierar i längd mellan 3,5-5,3 cm med ett
medeltal på 4,3 cm och i bredd mellan 1,3-2,7 cm med
ett medeltal på 2,0 cm.

Pilspetsarna består av t å n g e p i l s p e t s a r.
Totalt finns 23 st varav 8 st hela (fynd 172,180,194,
2 st, 93,145,190,200) 2 st s p e t s f r a g m e n t
(fynd 113,142) och 13 st t å n g e f r a g m e n t
(fynd 44,139,146,164,172,190, 2 st, 136,141, 4 st,
92).

Pilspetsarna har sorterats med utgångspunkt från re-
tuszens placering enligt det system, som C Cullberg
presenterar i rapporten över boplatsen 23:S 31-TI
Hasslingehult i Fyndrapporter 1972¹⁾. Enligt detta
system har, av de hela pilspetsarna, 2 st en spets-
retusch av variant 3 och en tångeretusch av variant
4 (fig 14), 2 st har spetsretusch variant 5 och tånge-
retusch variant 1 (fig 15), 1 st har spetsretusch
variant 6 och en tångeretusch variant 4, 3 st har
spetsretusch variant 9 och tångeretusch variant 1 och
4.

De båda spetsfragmenten har retusch variant 1 (fig
16). Av tångfragmenten har 5 st retusch enligt vari-
ant 1 (fig 17), 1 st variant 3, 6 st variant 4 och 1
st variant 7.

Den vanligaste tången är alltså variant 1 och 4 både
för de hela pilspetsarna och för tångfragmenten.
Detta motsvarar enligt Beckers system typ A1 och A2²⁾
och enligt Lidén grupp 1b³⁾ och enligt Malmer A1 och
A2a⁴⁾. De hela pilspetsarna har en längd mellan 4,0-
4,9 med ett medeltal på 4,4 cm och en bredd mellan
0,8-1,3 med ett medeltal på 1,0 cm.

Skraporna består dels av skivskrapor 2 st och dels
spånskrapor 7 st. De 7 spånskraporna, varav 3 st är
fragment, har alla en konvex egg. De hela skraporna
har en längd mellan 3,3-5,8 cm med ett medeltal på
4,5 cm och en eggbredd mellan 1,4-2,5 cm med ett me-
deltal på 1,9 cm (fig 18). Fragmentens eggbredd har
ett medeltal på 2,4 cm (fig 19).

Av stenredskap finns en del av en l å r b e n s-
f o r m a d s l i p s t e n med fyrsidigt tvär-
snitt och 4 tydliga slipytor. Ena sidan är svagt
facetterad (fynd 57, fig 20).

K e r a m i k e n består endast av skärvor varav
ett flertal ornerade. Kärllformer har ej kunnat be-
stämmas, då skärvorna ej kunnat sammansättas mer än
enstaka bitar. Bukbitar saknas helt. Mynningsbitar
finns ett fåtal. Dessa har antingen en rundad myn-
ningskant eller en rakt avskuren kant. I ett par
fall är kanten ornerad (fig 21).

De vanligaste förekommande ornamentmotiven är gropar,
enkla vinkelband (fig 23) och flera zig-zagband
tillsammans (fig 24). Dessutom förekommer kryssorna-
ment (fig 25), dragna linjer och snörörnering (fig
26).

TABELL ÖVER KERAMIKENS FÖRDELNING I DE OLIKA LAGREN
(Siffrorna anger gram)

M-ruta	Plogl	K 1	K 2	KA	UK
2	3				
6			6		
7		2			
8			5		
10			12		
11				19	
12				18	
13				10	
14				41	
15			11		
16		5	13		
17				9	10
18			27		
19			7	46	
20	32			129	
21	1				119
22	3			19	
23	11			151	
24	8			76	
25				62	
26				119	
27	5			40	
28	1			56	2
29				19	
30				43	
31	3			62	
32				97	
33				31	
34	5			83	
35				27	
	75	7	81	1157	131

Tabell a

Teckenförklaring:

K1=överdelen av kulturlagret

K2=underdelen av kulturlagret

KA=kulturlagret allmänt

UK=under kulturlagret

TABELL ÖVER FLINTREDSKAPENS FÖRDELNING I DE OLIKA LAGREN
(Siffrorna anger antal)

M-ruta	Plogl	K 1	K 2	KA	UK
1	1			1	
2	1				
3		1			
4	1				
5		1			
6			3		
8	1	2			
10	1		4		
11				1	
12				4	
13				1	
14	1			2	
15	1	1	1	1	
16	2	5			
17				1	
18	2	1	2		
19	3			2	
20	2			1	
21				4	1
22				3	
23	1				
24				3	
26	1			2	
27	1				
28				4	
29				1	
30				1	
31				3	
33				1	
34				5	
35	1			2	
	20	11	10	42	1

Tabell b
(teckenförklaring
se tabell a)

TABELL ÖVER FLINTANS FÖRDELNING I DE OLIKA LAGREN
(Siffrorna anger antal)

M-ruta	Plogl	K 1	K 2	KA	UK
1	15			27	
2	31		12	26	
3	28	52	42		
4	13	41	41		
5	24	22	52		
6	20	18	41		
7	20	42	17		
8	36	58	19		
9	36	12			
10	34	39	47		13
11	22			34	
12	39			156	
13				21	15
14	48		37	24	
15	19	34	63	37	
16	29	106	25		13
17	35			45	68
18	33	49	66		
19	59		7	105	
20	75			76	
21	24			80	
22				68	
23	64			72	
24	26			64	
25	20			77	
26	32			118	
27	40			64	
28	29			141	8
29	32			67	
30	14			109	
31	58			91	
32	24			88	
33	18			74	
34	74			231	
35	44			108	
	1115	473	469	2003	117

Tabell c
(teckenförklaring
se tabell a)

SAMMANFATTNING

Undersökningsområdet bestod av en genom bebyggelse till vissa delar omärandad bergssluttning på den östra sidan av bergspartiet Toftåsen i Västra Frölunda. Inom undersökningsområdet påträffades två stycken bosättningsområden.

Det ena området hade ett tunt kulturlager och fynd från både mesolitisk och neolitisk tid (omr G). De mesolitiska fynden låg inlagrade i postglaciala transgressionslager och kan delvis härröra från en bosättning på ett högre liggande terrängparti vars material neddragits av vättnet.

De geologiska lagren var dock tunna, och bl a plöjning har bidragit till att mesolitiska och neolitiska föremål blandats och tidsskilda fynd på olika nivåer har ej kunnat påvisas.

Det andra bosättningsområdet (omr K) hade ett kraftigt kulturlager inom ett väl avgränsat mindre område. Troligen har boplatsen skadats genom bebyggelsen och haft en längre utsträckning åt söder. Fynden är av neolitisk karaktär och huvudsakligen tillhörande gropkeramisk kultur.

DATERING OCH UTVÄRDERING

Inom undersökningsområdet har två stycken bosättningsområden kunnat konstateras (område G och K). Inom område G fanns spår efter både en neolitisk och en inlagrad mesolitisk bosättning. Fyndmaterialet är av så allmän karaktär att en närmare tidsställning ej går att fastställa (se ovan: Tolkning av område G).

Inom område K har påträffats ett relativt rikt redskapsmaterial av bl a cylindriska kärnor, tångespetsar och keramik med ornament av framför allt gropar, vinkelband och zig-zag band. Dessa typer brukar vanligen föras till den mellanneolitiska tidens gropkeramiska kultur. Inslag från stridsyxkulturen finns eventuellt i några enstaka snörörnerade skärvor⁵⁾ och i ett fragment av en lårbensformad slipsten⁶⁾. Tre stycken fynd av koniska kärnor ger en antydning till mesolitisk tid. Den övervägande delen av fyndmaterialet är dock av gropkeramisk karaktär.

För en närmare tidsställning har ett försök till jämförelse gjorts med den gropkeramiska boplatsen Hasslingehult i Göteborg trots att materialet från Toftåsen⁶⁾ är litet i förhållande till Hasslingehults⁶⁾. I sin rapport har C Cullberg jämfört boplatsen Hasslingehult med den av Lidén och senare Malmer publicerade boplatsen Jonstorp RÄ från Skälderviken, Skåne. Cullberg finner flera paralleller i redskapsmaterialet mellan dessa⁷⁾ båda boplatser vilka har daterats till MN III⁷⁾.

Av pilspetsarna och pilspetsfragmenten på Toftåsen visade det sig, att den vanligaste typen av tånge var den med retusch enligt variant 1 eller 4 (se fyndbeskrivning). Detta är även den vanligaste varianten för Hasslingehult. Av spetsretuscher på Toftåsen förekommer varianterna 1, 3, 5 och 9. De vanligaste i Hasslingehult är 1, 6 och 9. Längdmedeltalet för pilspetsarna på Toftåsen är 4,4 cm och breddmedeltalet 1,0 cm. Motsvarande siffror för Hasslingehult är 4,3 och 1,1.

På Toftåsen saknas pilspetsar av typerna Lidén grupp II⁸⁾ och Becker typ B och C⁹⁾. I Hasslingehult förekommer endast enstaka fragment av sådana spetsar. Enstaka tvärpilar fanns i Hasslingehult men saknas helt på Toftåsen. Likaså saknas senneolitiska pilspetsar. Det är alltså en nästan fullständig överensstämmelse mellan de båda boplatserna vad beträffar pilspetsarna. Denna relativt enkla typ av tångepilspetsar brukar föras till ett tidigt stadium av den gropkeramiska kulturen¹⁰⁾. Dessutom saknas på Toftåsen pilspets med tångevariant 2, vilken motsvarar Beckers A3 och som han anser vara senare än A1¹¹⁾ och A2¹²⁾, något som Malmer visat ej helt stämmer¹²⁾.

Av kärnorna kan en jämförelse ske endast för de cylindriska, då de övriga på Toftåsen i flera fall endast är fragment av kärnor.

De cylindriska kärnorna på Toftåsen är tvåpoliga eller enpoliga och något mindre än de från Hasslingehult.

Spånskraporna som endast finns i 7 exemplar på Toftåsen är likartade med de från Hasslingehult. De är drygt 4 cm långa, har en konvex egg som är ungefär hälften så bred som skrapan är lång.

Keramiken uppvisar ett flertal ornamentdetaljer vanligast gropar, enkla vinklar eller flera zigzag band. Dessutom förekommer pinnintryck, kryssornament och linjer. Alla dessa dominerar i de äldre gropkeramiska boplatserna. Snörornament av vilka finns ett¹³⁾ par skärvor på Toftåsen, hör till senare stadium¹³⁾.

Boplatsen inom område K kan alltså anses vara en relativt ren gropkeramisk boplatz även om enstaka inslag av eventuell stridsyxkultur förekommer. Genom sina paralleller med Hasslingehult och genom avsaknad av klart senare inslag kan Toftåsen anses som samtida med Hasslingehult och dateras till MN III¹⁴⁾.

På Toftåsen finns ytterligare bevis för en neolitisk verksamhet. Tidigare har undersökts 2 stycken boplatser på åsen (23:S 14, 23:S 15, fig 1¹⁴⁾).

23:S 14 låg strax ovan område K. Den gav ett magert fyndmaterial av blandad neolitisk karaktär. 23:S 15 låg på Toftåsens sydvästra sluttning och gav spår av en trolig överlagrad mesolitisk bosättning. men dessutom neolitiska fynd, där huvuddelen är gropkeramiska. Med dessa tre bosättningsplatser, vilka tycks relativt samtida under neolitisk tid, framstår Toftåsen som en väl utnyttjad bergås i ett område nära fiskevatten. Kanske var det samma grupp människor, som lämnat spår på de tre platserna.

De mesolitiska fynden tyder på eventuellt tillfälliga strandhugg i ett område som då huvudsakligen bestod av småöar.

SUMMARY

The investigation area was situated on the east side of a small mountain ridge called Toftåsen in the district of Västra Frölunda, Gothenburg. East of the ridge there is a low-lying plain which extends inland from the Askim bay in the south towards the areas of Frölunda and Högsbo in the north (figs. 1,9).

The investigation revealed two settlement areas called areas G and K (figs. 2,3,5,9,10).

In area G were the remains of a probably embedded Neolithic settlement which yielded finds of, for instance, a transverse arrowhead, a flake axe, a conical core and a burin. Besides there were traces of Neolithic activities shown by finds of a polished tool and pottery.

In area K there was a well-defined culture layer (fig. 4). This had been cut off by a cart road which excludes the possibility of determining the extension of the settlement in the south. The finds from this area are mainly Neolithic in character and mostly belong to the Pitted Ware culture. A couple of conical cores are the only indications of a Mesolithic activity. The middle Neolithic Battle-Axe culture is represented by a fragment of a faceted grindstone (fig. 20) and a couple of potsherds with cord imprints. The material from the Pitted Ware culture consists of cylindrical cores (figs. 11,12,13), blade arrowheads (figs. 14-17) and decorated pottery (figs. 21-22).

A comparison has been made with the Pitted Ware settlement Hasslingehult (published in Fyndrapporter 1972) which has been dated to MN III. There are close resemblances between the material from area K and Hasslingehult, particularly as regards the arrowheads. Area K on Toftåsen can therefore be said to be contemporary with Hasslingehult.

Moreover, two settlement sites on Toftåsen have been excavated previously and yielded material from the

Pitted Ware culture among other things.

Karin Rex

Litt:

- 1) Cullberg, C. Rapport 23:S 31-T1, Hasslingehult, Fyndrapporter 1972, sid 408 ff.
- 2) Becker, C.J. Den grubkeramiske kultur i Danmark Aarbøger for Nordisk oldkyndighed 1950, sid 175.
- 3) Lidén, O. Sydsvensk stenålder II, Gropkeramik-kulturen 1940, sid 83,86,88.
- 4) Malmer, M.P. Gropkeramikboplatsen Jonstorp RÄ. Antikvariskt arkiv 36. 1969, sid 46.
- 5) Malmer, M.P. Jungneolitische Studien 1962, sid 571.
- 6) Cullberg, C. aa. Kapitlet Datering och utvärdering.
- 7) Cullberg, C. a.a.
Becker, C.J. Die Mittel-neolitischen Kulturen in Südsandinavien Acta Archaeologica vil XXV 1954, sid 124.
- 8) Lidén, O. a.a. sid 86,87,88.
- 9) Becker, C.J. Den grubkeramiske kultur i Danmark Aarbøger for Nordisk oldkyndighed 1950, sid 190,191.
- 10) Becker, C.J. Den grubkeramiske kultur i Danmark Aarbøger for Nordisk oldkyndighed 1950, sid 193,194.
- 11) Becker, C.J. Den grubkeramiske kultur i Danmark Aarbøger for Nordisk oldkyndighed 1950, sid 175,194.
- 12) Malmer, M. a.a. sid 47-50.
- 13) Cullberg, C. a.a. Kapitlet Datering och utvärdering.
- 14) Se rapport över 23:S 14 och 23:S 15 Toftåsen i GAM:s arkiv.
- 15) Sandegren och Johansson. Beskrivning till kartbladet Göteborg. SGU Ser Aa No 173, sid 97.

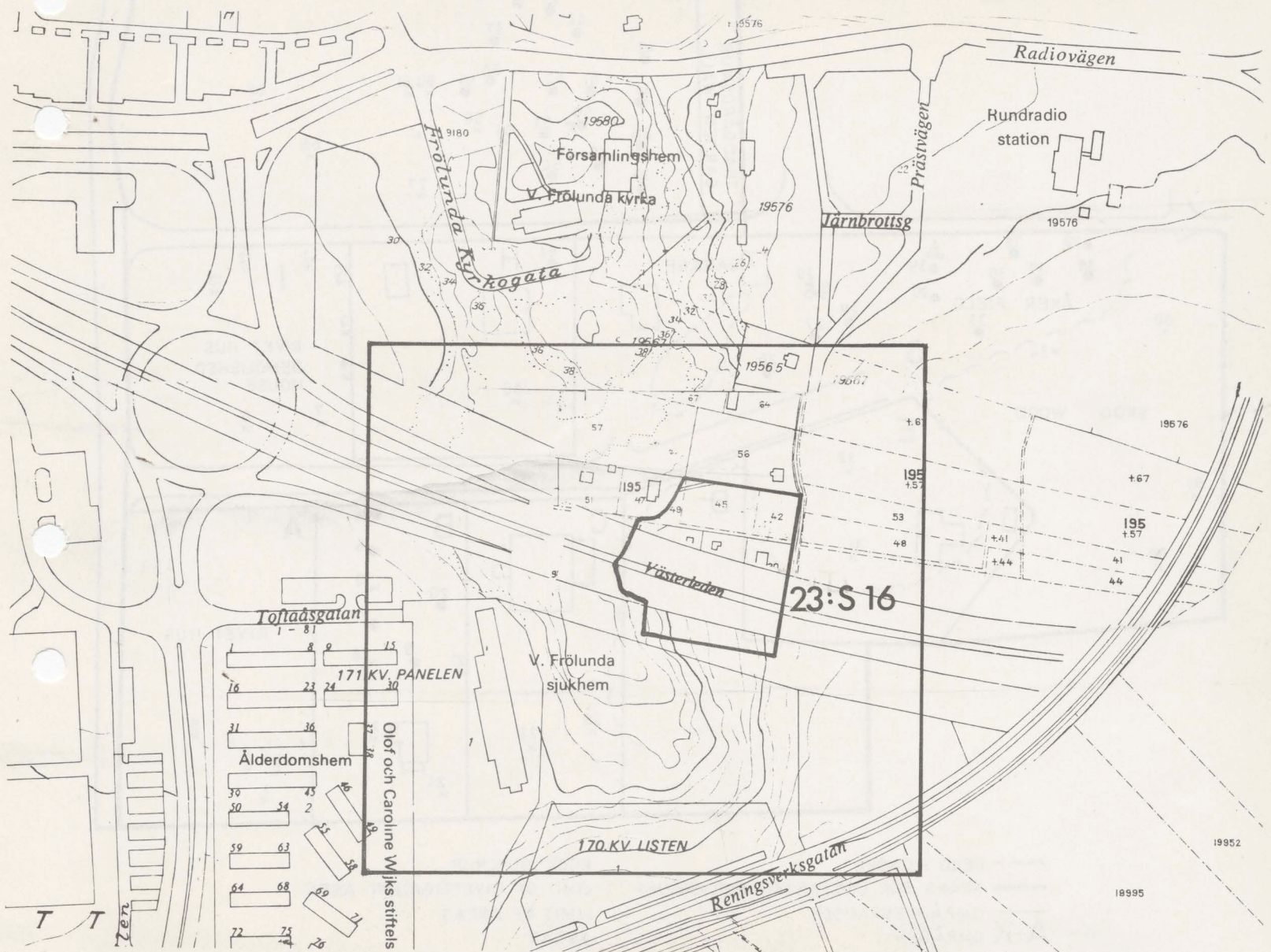
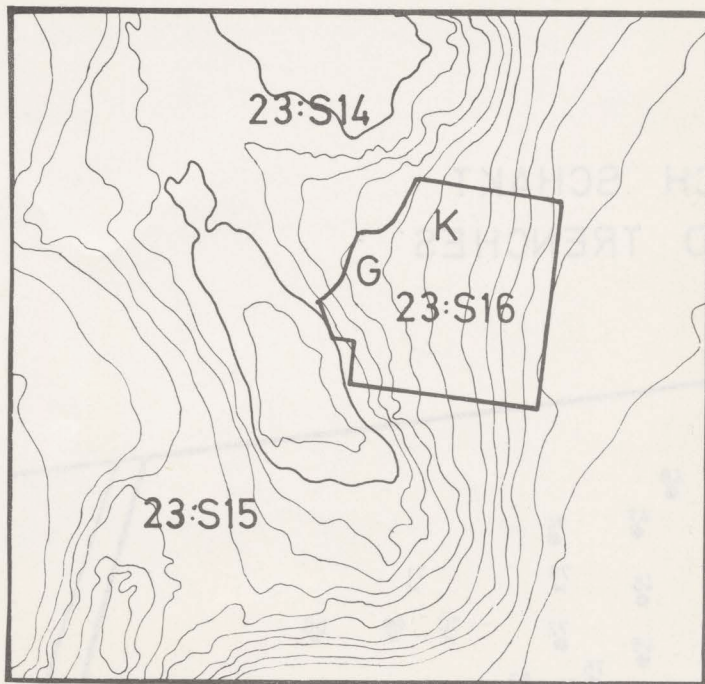
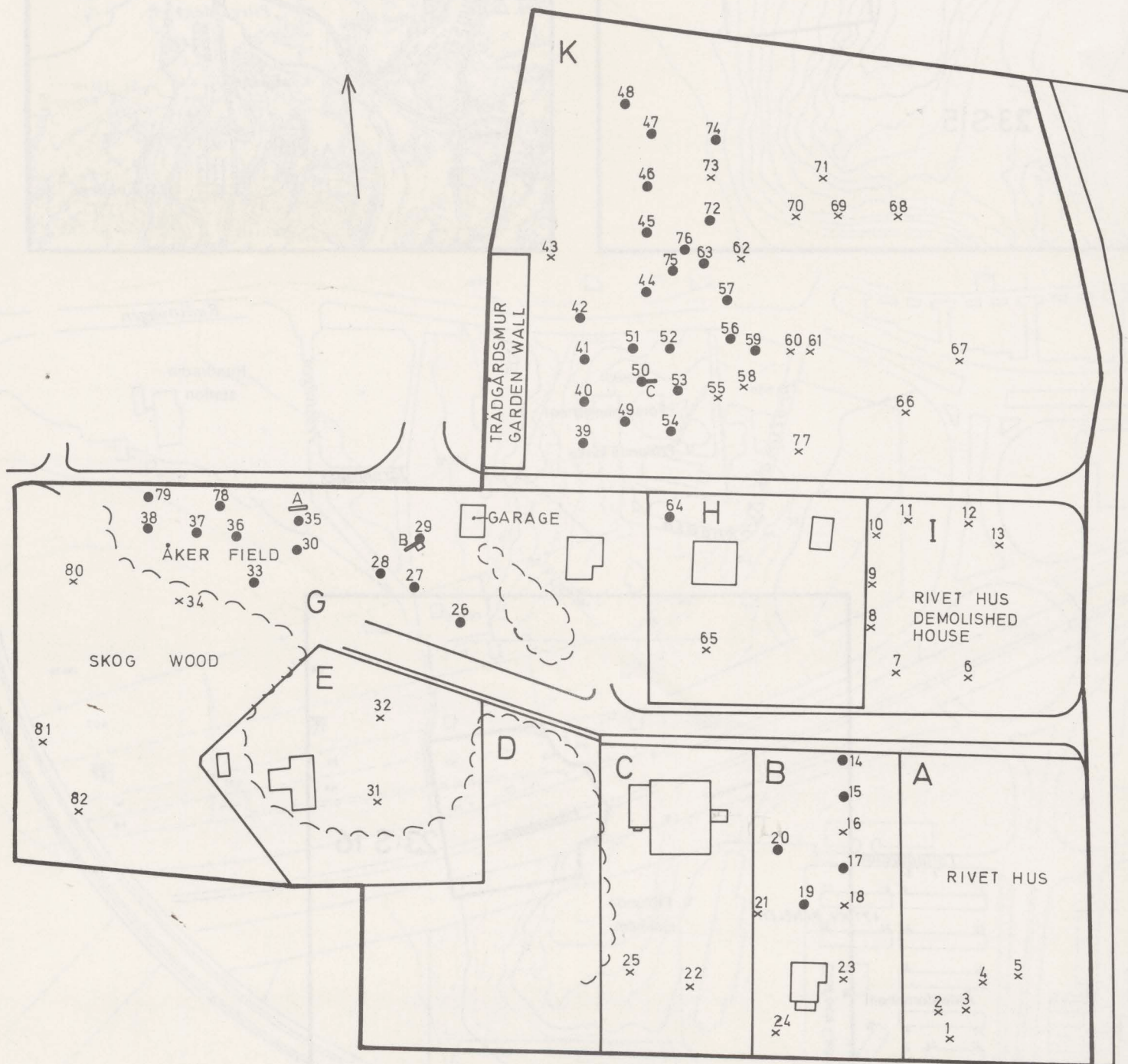


Fig 1
Topografisk karta. Boplatsen markerad. Detalj. 26 m kurvan markerad.
Topographical map. The settlement area is marked. Detail. The 26 m
contour is marked.
Skala 1:4000

Översikt. General view.
Skala 1:50000

23:S16

PROVGROPAR OCH SCHAKT TRIAL-PITS AND TRENCHES



~~~~~ BERG I DAGEN

— GRÄNS FÖR UNDERSÖKNINGSOMRÅDET

— OMRÅDESGRÄNSER

A-K OMRÅDEN

x FYNDTOM GROP

● FYNDFÖRANDE GROP

A-C SCHAKT

ROCK OUTCROP

LIMIT OF INVESTIGATION AREA

LIMIT OF AREAS

AREAS

PIT WITHOUT FINDS

PIT WITH FINDS

TRENCH

FIG 2

SKALA 1:800

# 23:S16 OMRÅDE G. PLAN AREA G. PLAN

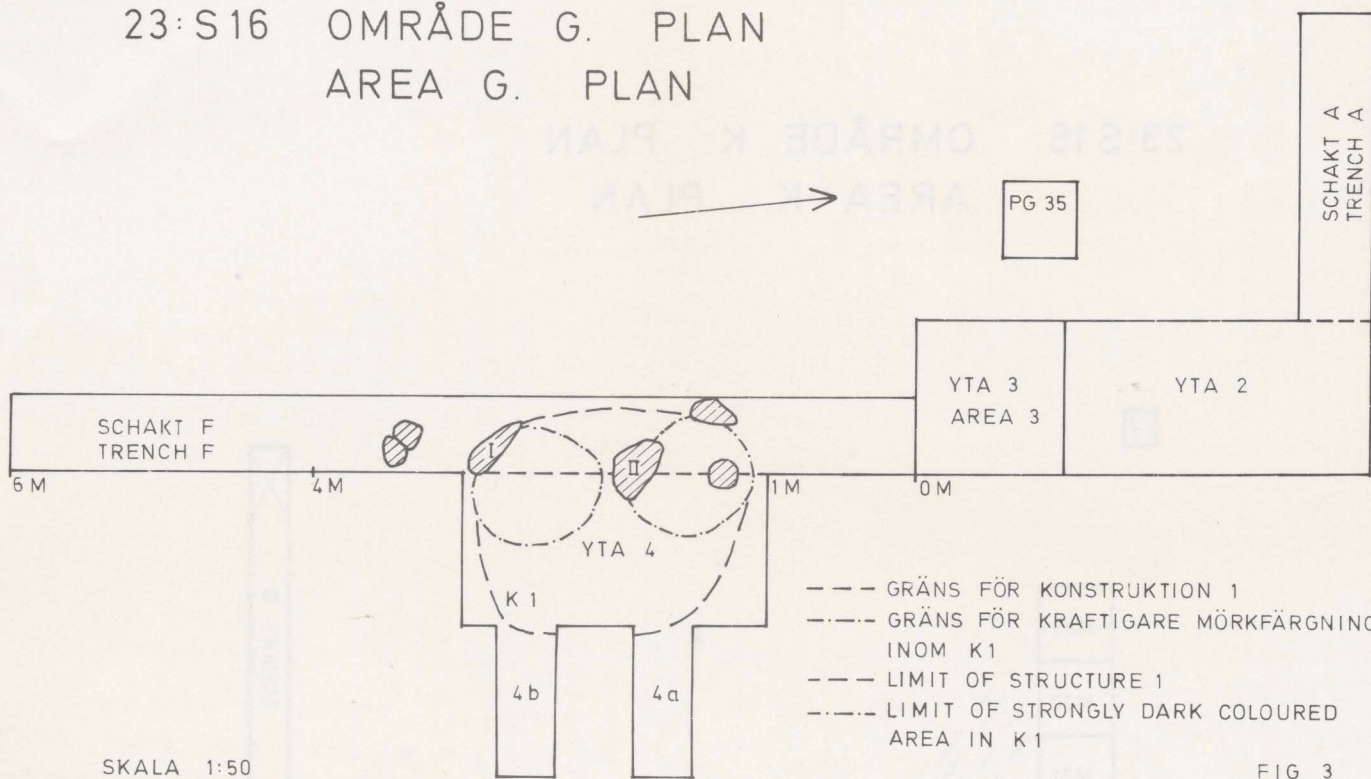
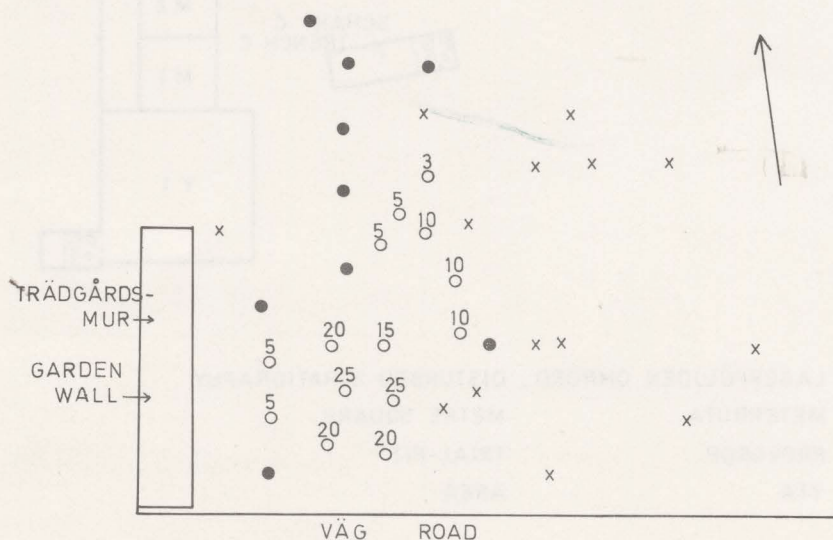


FIG 3

# 23:S16 OMRÅDE K. AREA K.



● FYNDFÖRANDE GROP

x FYNDTOM GROP

O KULTURLAGER

5 KULTURLAGRETS TJOCKLEK ANGIVET I CM

● PIT WITH FINDS

x PIT WITHOUT FINDS

O CULTURE LAYER

5 THE THICKNESS OF THE CULTURE LAYER IN CM

SKALA 1:800

FIG 4

FIG 3-4

23:S16 OMRÅDE K. PLAN  
AREA K. PLAN

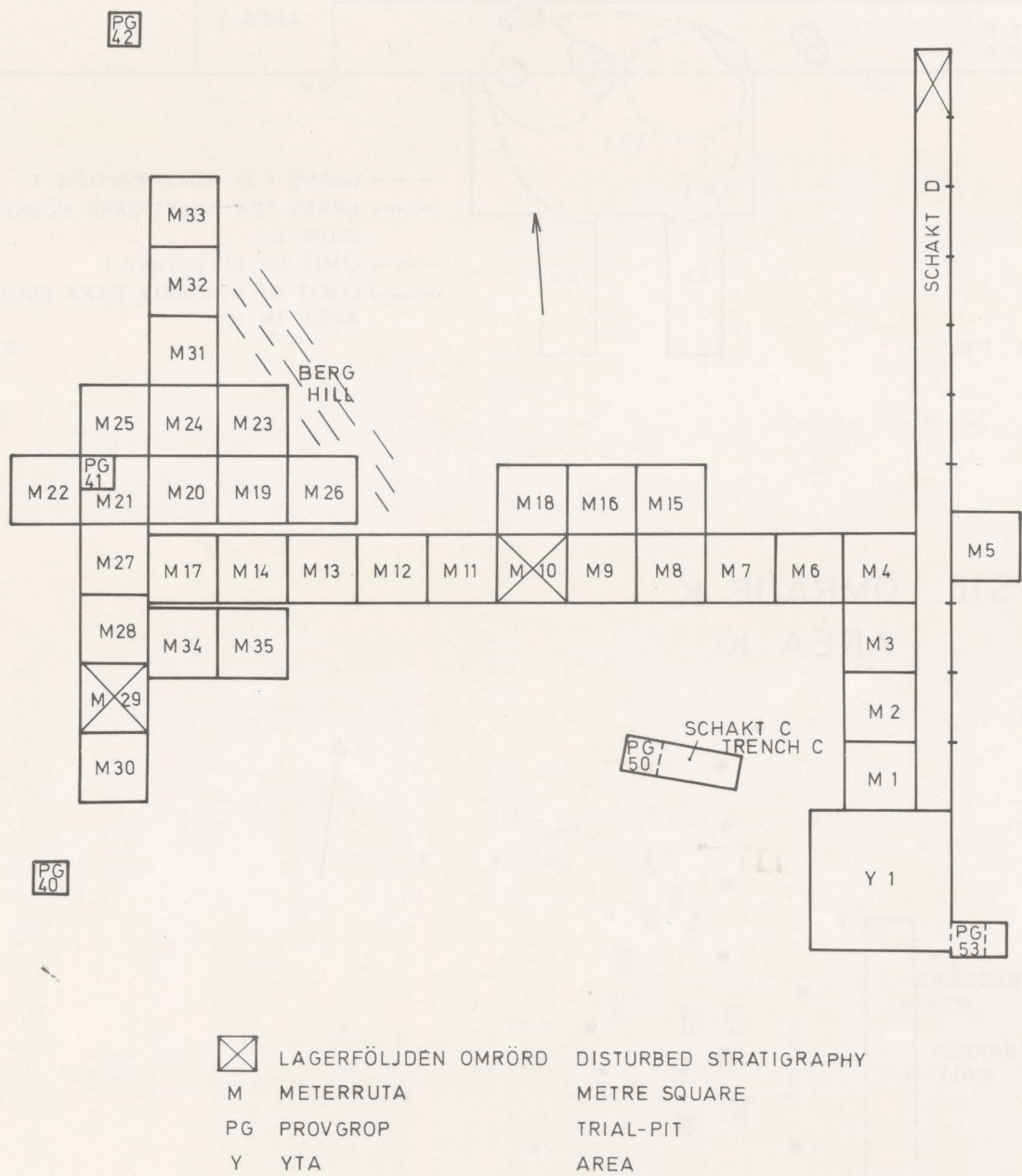


FIG 5

SKALA 1:100

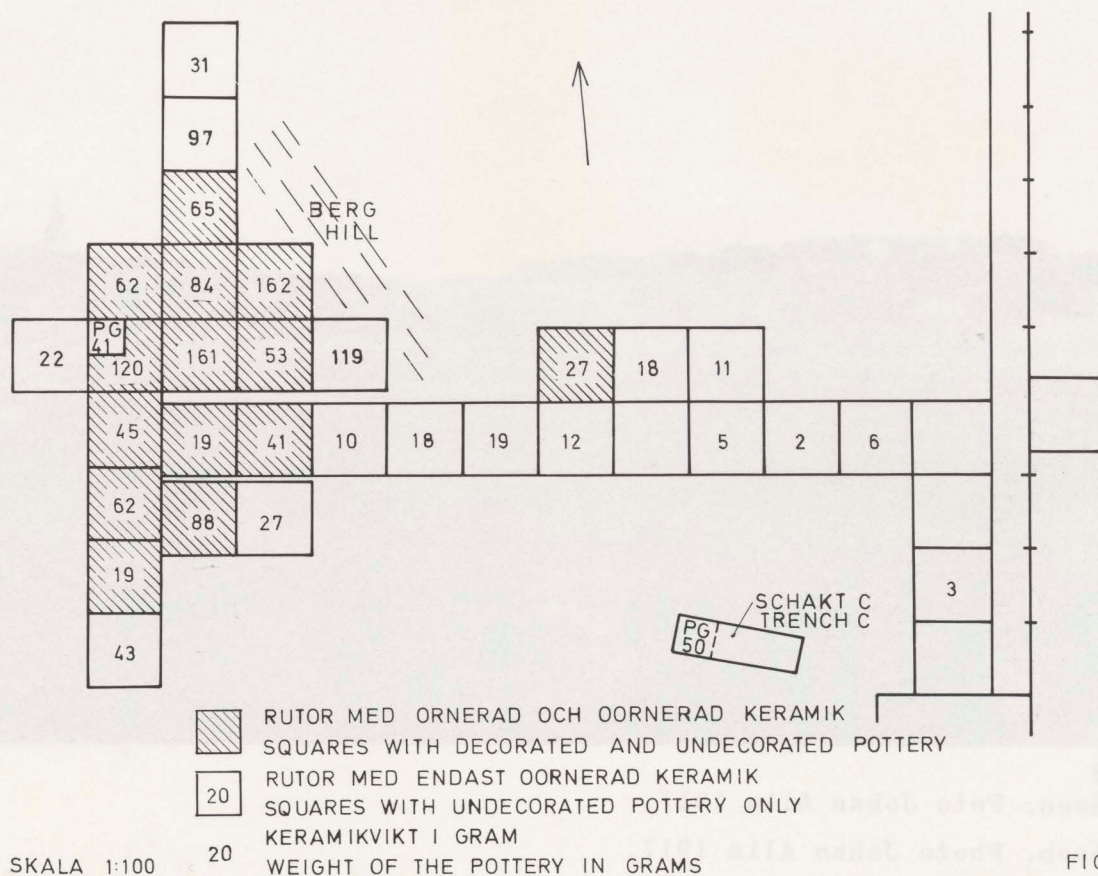


FIG 6

23: S 16 FÖRDELNING. REDSKAP  
DISTRIBUTION OF TOOLS

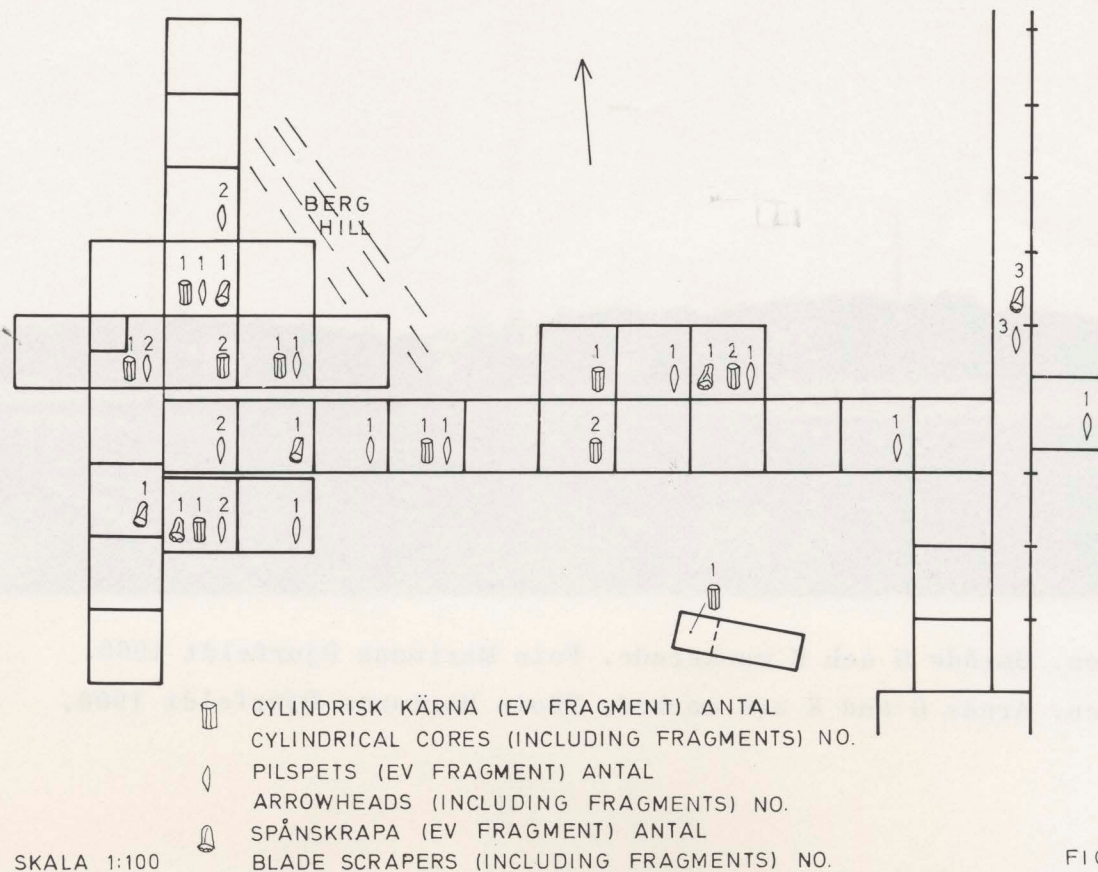


FIG 7

FIG 6-7



Fig 8

Toftåsen. Foto Johan Alin 1917.

Toftåsen. Photo Johan Alin 1917.

Neg.nr. D 390



Fig 9

Toftåsen. Område G och K markerade. Foto Marianne Djurfeldt 1966.

Toftåsen. Areas G and K are marked. Photo Marianne Djurfeldt 1966.

Neg.nr. B 1561

Fig 11  
Fynd 29

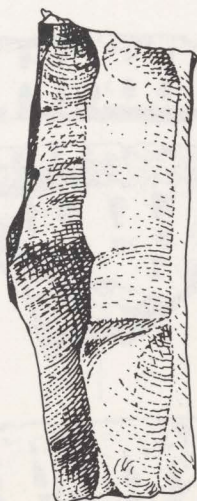


Fig 12  
Fynd 136



Fig 13  
Fynd 136



Fig 14  
Fynd 190

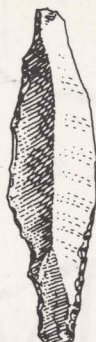


Fig 15  
Fynd 145



Fig 16  
Fynd 113



Fig 17  
Fynd 172



Fig 18  
Fynd 155

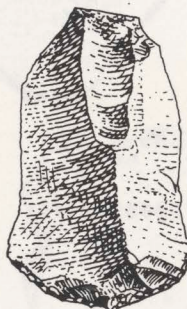


Fig 19  
Fynd 136



- Fig 11-13      Cylindriska kärnor  
 Fig 14-15, 17    Tångespilspetsar (inkl fragment)  
 Fig 16          Pilspets  
 Fig 18-19      Spånskrapor (inkl fragment)  
 Figs. 11-13    Cylindrical cores  
 Figs. 14-15, 17    Tanged arrowheads (including fragments)  
 Fig. 16          Arrowhead  
 Figs. 18-19    Blade scrapers (including fragments)

Skala 1:1



Fig 20

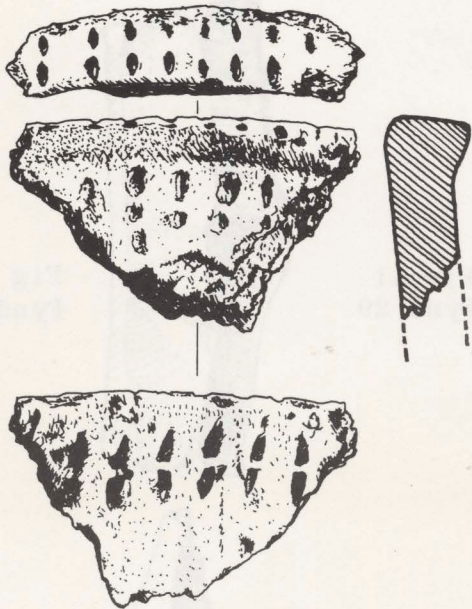


Fig 21'

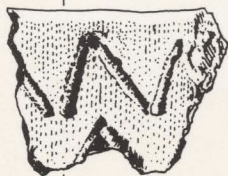


Fig 22

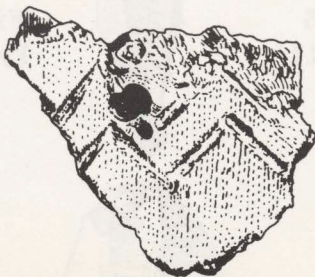
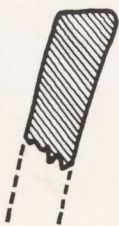


Fig 23



Fig 24



Fig 25

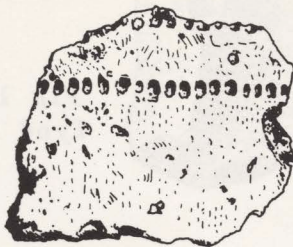


Fig 26

Fig 20 Lårbensformat slipstensfragment Femur-shaped grindstone

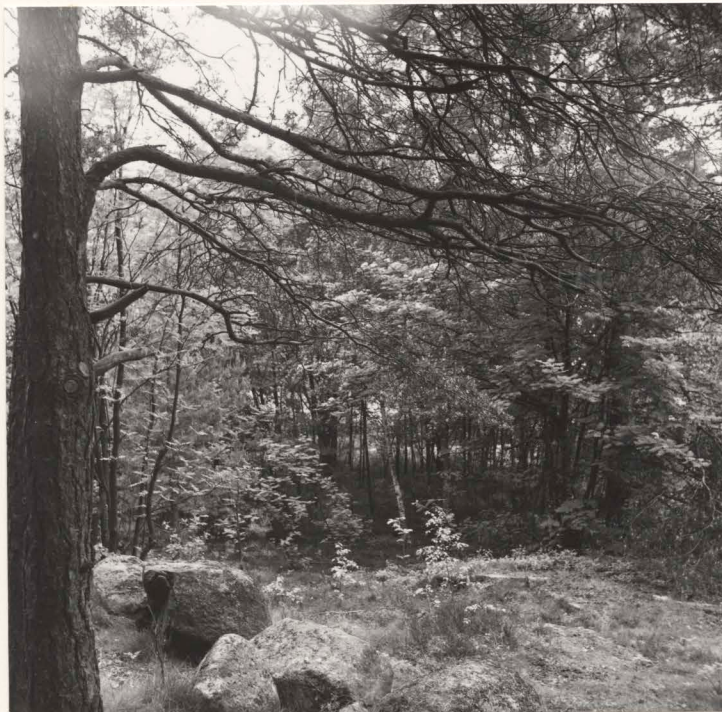
|           |                 |
|-----------|-----------------|
| Fig 21-26 | Ornerad keramik |
| Fig 21    | Fynd 190        |
| Fig 22    | Fynd 188        |
| Fig 23    | Fynd 194        |
| Fig 24    | Fynd 194        |
| Fig 25    | Fynd 166        |
| Fig 26    | Fynd 183        |

|             |                   |
|-------------|-------------------|
| Figs. 21-26 | Decorated pottery |
| Fig 21      | Find 190          |
| Fig 22      | Find 188          |
| Fig 23      | Find 194          |
| Fig 24      | Find 194          |
| Fig 25      | Find 166          |
| Fig 26      | Find 183          |

Skala 1:1



Neg.nr. B 6818  
Område E från sydväst.



Neg.nr. B 6819  
Område F från sydsydväst.



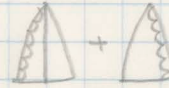
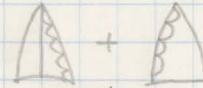
*Neg. nr. B 6820*

Område D. Foto från sydsydväst.



*Neg. nr. B 6821*

Undersökningsområdet från öster.

| Fnr   | Mnr | Typ     | Anm                                | A                                                                                   |
|-------|-----|---------|------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|
| ✓ 172 | 21  | A5 (B1) | returck fr. spets t. tungen i sida |  |
| ✓ 180 | 24  | A3 (B4) | " " " " " "                        |  |
| ✓ 194 | 34  | A9 (B4) | " " " " " "                        |  |
| ✓ 190 | 31  | A3 (B4) | " " " + utiden spets               |  |
| ✓ 93  | -   | A9 (B1) |                                    |                                                                                     |
| ✓ 113 | 5   | A1      | fragn. Tängspets?                  |  |
| ✓ 145 |     | A5 (B1) | returck fr. spets t. tungen i sida |  |
| ✓ 142 |     | A1      | svallad                            |                                                                                     |
| ✓ 200 | 35  | A6 (B4) | utiden tänge                       |  |
| 194   | 34  | A9 (B1) |                                    |  |
| ✓ 164 | 19  | B4      | fragn.                             |                                                                                     |
| ✓ 172 | 21  | B1      | " " " " " "                        |                                                                                     |
| ✓ 190 | 31  | B4      | " " " " " "                        |                                                                                     |
| ✓ 44  | -   | B1      | " " " " " "                        |                                                                                     |
| ✓ 139 | 6   | B4      | " " " " " "                        |                                                                                     |
| ✓ 146 | 12  | B1      | frästans hel                       |                                                                                     |
| ✓ 146 | 12  | B1      | " " " " " "                        |                                                                                     |
| ✓ 152 | 16  | B1      | Mittfragn                          |                                                                                     |
| ✓ 136 |     | B4      | yttersta spetsen avbruten          |                                                                                     |
| ✓ 136 |     | B4      | " " " " " "                        |                                                                                     |
| ✓ 136 |     | B3      | " " " " " "                        |                                                                                     |
| ✓ 136 |     | B4      | " " " " " "                        |                                                                                     |
| ✓ 92  |     | B7      | fragn                              |                                                                                     |
| 144   |     | B1      | fragn                              |                                                                                     |

23:516  
Toftäsen

# TABELL ÖVER CYL KÄRNORNFIS LÄNGD OCH BREDD

|   | Fnr | Längd | Bredd | Anm                                             |
|---|-----|-------|-------|-------------------------------------------------|
| X | 154 | 46    | 17    | Fragm 1 plattform                               |
| X | 154 | 39    | 13    | Fragm 1 plattform                               |
| ✓ | 172 | 39    | 21    | Svart flinta m cortex 2 plattform               |
| X | 136 | 30    | 17    | ca 14 spånar av sl mörk brun flinta 2 plattform |
| X | 136 | 53    | 27    | 1 plattform                                     |
| X | 29  | 64    | 26    | 2 plattform                                     |
| X | 150 | 49    | 23    | Fragm 1 plattform                               |
| X | 146 | 84    | 26    | 2 plattform                                     |
| ✓ | 163 | 62    | 15    | 2 plattform                                     |
| X | 165 | 35    | 23    | 1 plattform en avbruten (fragm?)                |
| X | 165 | 38    | 19    | fragm                                           |
| X | 180 | 71    | 20    | 2 plattform                                     |
| ✓ | 158 | 54    | 17    | 2 plattform                                     |

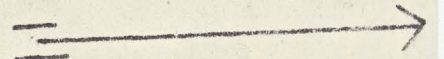
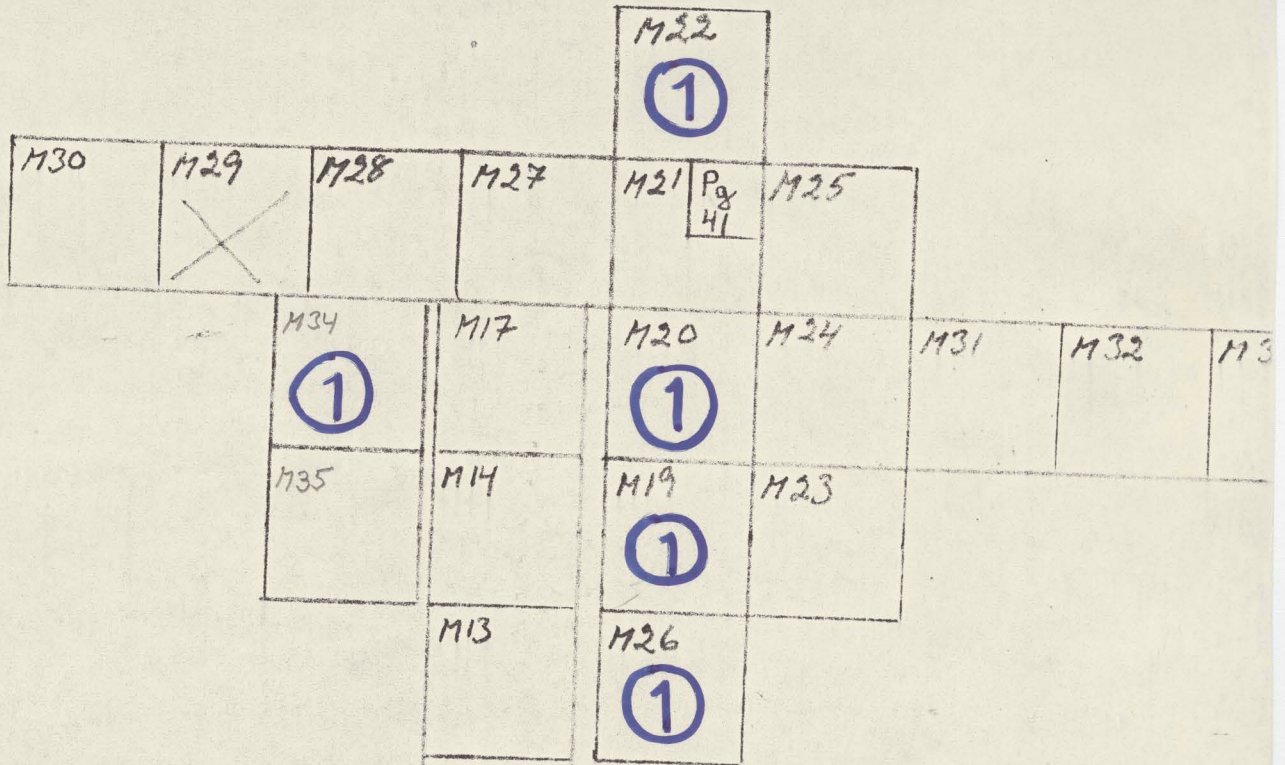
TABELL ÖVER KERAMIKVIKT  
FÖRDELAD PÅ RUTORNA

## ORN KERAM

[illegible]

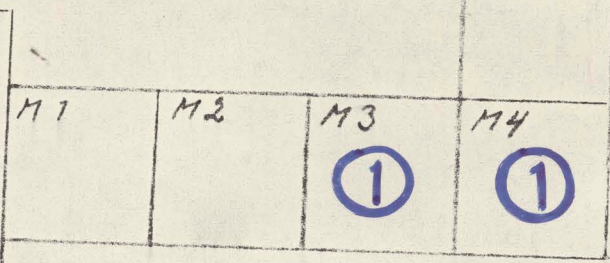
Tafeln 23: S16  
 Förelning avlag m. rechner anteal

Pg  
40



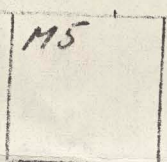
Pg  
50

Schakt C



I

Schakt E



Scha